

Előfizetési díj.

Videki postán vagy helyben házhoz hordva.

Ez évre	15 frt.
Félre	8 „
Nyeddévre	4 „
Ez órá helyben	1 frt 50 kr.

Egyes szám ára 7 kr.

Megjelenik mindennap, az ünnepeket követő napok kivételével.

Szerkesztői szállítás:

Főter 4-ik szám hová a lap szellemi részét illető közlemények címzendők.

POLITIKAI ÉS KÖZGAZDASÁGI NAPI LAP.

Az ÉRTÉKESBB CIKKEK DIJAZTATNAK.

Kéziratok nem adatnak vissza.

Kiadó-hivatal:

Stein János könyvkereskedése, hová az előfizetések és hirdetések küldendők.

Hirdetési díjak:

Hatszor hasábozott gármond sor vagy annak tere 6 kr. Bélyegdíj minden hirdetés után 30 kr. Nagyobb és gyakoribb hirdetéseknek külön kedvezményt is nyújt a kiadóhivatal.

Hirdetéseket fölvesznek:

Bécsben: Oppelik Alajos (Wollzeile 22.) Haasenstein et G. (Wallfischgasse 10.) Rud. Messe Publicistische Bureau

Nyitléri cikkek

gármond sor után 25 kr. fizetendő.

ELŐFIZETÉSI FELHÍVÁS

a
„KELET”
politikai és közgazdasági napilap
775. második negyedére.

A „Kelet” előfizetési ára:

Félre	8 „
Negyedévre	4 „
Egy órá	1 frt 50 kr.

Egyes szám ára 7 kr.

A megrendelések legcélszerűbben postai utvánnyal alólított könyvkereskedésébe küldendők.

Jövez egyszerre beküldött előfizetés után szteletpéldánnyal szolgálunk.

Stein János

a „Kelet” kiadója.

Királyunk utazása.

Budapest, márcz. 31.

A.) Midőn e sorok nyilvánosságra jutnak, ő felsége a koronás király már elindul csaknem hat hétre kiterjedő útjára, mely épen úgy tanubizonyosága nemes lelkének, mint népei iránt táplált őszinte szeretetének. E kettő sugallotta az utazást, a kettő viszi az uralkodót székvaróságának kényelméből hosszabb időre olyan vidékre, ahol a modern művelődés még nem ten vert tanyát és olyan vidékre is, ahol minden lépten-nyomon egy szomorú mult éminiscenciáival találkozik a felséges utazó.

Ét mozzanat fűződik királyunk mostani utazásaihoz. Ő felsége tudvalevőleg olasz földre is átél s ott három napig fogidőzni, mit vendége az egységes Itália királyának (népének). Önkéntesen szánta el magát látogatásra; ő maga választotta ama

helyet, hol Victor Emmanuel találkozni fog. Épen Velenczére esett választása, épen ama Velenczére, hol legtovább lobogott az osztrák zászló, melyet legkésőbbre ragadtak el a birodalomtól a szomorú események árjai. Még egy évtizede sincs, hogy a város osztrák birtok volt s ma Ausztria hatalmas császára, mintidegen vendég jelenik meg benne. Nagy lelki erőt, a kedély különös nemességét tanúsítja ez az elhatározás, melyen egyszersmind az is nyilatkozik, hogy az alkotmányos Ausztria-Magyarország fejedelme utógondolat nélkül elfogadja a nemzetközi viszonyok jelen alakulását s a mult emlékeiért nem áldozza fel népei érdekeit, melyek kielégítése végett őszinte jó viszonyt kész fentartani amaz állam is, mely két évtizeden átlegkonokabb ellensége volt.

Velenczéből a király nagy monarchiájának legelmaradottabb vidékét Dalmatiát fogja beutazni és pedig olyan módon, mely e látogatás céljait a legvilágosabban illusztrálja. A király az ország minden részét bejárja, a tengerparti vidéket, hová a cultura áramlata még eddig alig birt elhatolni. Ő felsége nem kiméli az időt, nem riad vissza a fáradságtól, mert személyesen óhajt a tartomány jelen viszonyaival és elmaradottságának okaival megismerkedni, természetesen a végből, hogy anyagi és szellemi állapotainak javítását mielőbb megkezdhesse. Dalmatiára nézve ez az utazás egy szebb jövő záloga; úgy látszik most elérkezett az idő, midőn ez a tartomány is megszűnt a monarchia mostoha gyermeke lenni.

Mert hogy eddig, csakugyan a mostoha gyermek szerencsétlen sorsában részesült, arról belálapota hangzatos tanúságot teszen. Dalmatia hová tartozandóságának közjogi kérdése mai napig sincs még megoldva. Ausztria szerezte meg e tartományt, de a magyar korona régi jog alapján kezdettől fogva igényt formált rá. Tényleg folyton Ausztria birtokában volt, de a bécsi kormány vajmi kevés figyelmet és még kevesebb áldozatot fordított a tartományra, mert birtokát nem tartotta állandóan biztosítottnak. A közjogi kérdés ma sincs ugyan eldöntve és a vita egyre foly, de

danám, hogy bolond beszéd, de ha azt hiszed, Jenny van eszébe, akkor valóban — ostoba vagy.

— Megeshetik. Hanem az igaz, hogy sir Richard igen sok csábító tulajdonnal bír s e perczben is úgy hiszem vetélytársak vagyunk s kénytelen vagyok nagyonfélelmes vetélytársnak tartani őt.

A nőknek különös sajtáságaik vannak néha!

— Jenny soha sem különös; ő okos és nemes gondolkodású. Kérlek ne folytasd tovább e helytelen tréfát, reá nézve sértő s nekem rosszul esik.

— Bocsáss meg érettebb, mondd meg hát; hogy Jenny szeret-e más valakit?

— Miből gyanítod ezt?

— Találkoztam Vianne Medárd-dal.

Lemond hugomról s vonakodott okát megmondani. Mint mondtá, te akard azt nekem elmondani s én most isten tudja minő felvilágosításokat várok tőled.

— Még várnom kell ezekre! Ha rejlenek is az én ártatlan szelid leányom szívében valamely titok, nem mondanám meg, addig neked, mig bizonyos nem vagyok benne, hogy szíved elég tisztán maradt-e ily gyöngéd jellegű közlemény befogadására.

— Neked nincs többé bizalmad hozzám, te kétkedsz bennem? Én azt hittem balzsamot talállok nálad szívem sebére s itt is csak még több szomorúság, zavar s bizonytalanság vár reám.

— Szegény gyermekem! — szolt anyám, fejemet kobléhez szorítva; — ha elgondolom, mily boldog lehetnél volna, ez idegen nő iránt érzett regényes hajlamod nélkül! de talán nem is éppen oly komoly az, mint most hiszszük.

Legyünk türellemmel s rejszük el szomorú érzéseinket Jennym előtt.

— Te mindég is jobban szeretted őt, mint engemet szoltam anyámnak, valld be, nem vagyok féltékeny reá. A tiszta és szent érzelmek mindig mentek az önzéstől.

ma már Ausztria is felismerte, hogy bibás politikája Dalmátia irányában a legrosszabb gyümölcsöket termi. Bécsben kezdik belátani, hogy a monarchia ereje és jóléte az egyes országok virágzásától függ. A felséges uralkodó mostani látogatása ezen észszerűbb fölfogás tulsulva emelkedésének bizonyítéka s nem szenved kétséget, hogy Dalmatia jobb jövőnek néz eléje s hogy anyagi és szellemi fölvirágztatása ügyében jövőre több fog történni, mint a multban.

Visszaautaztában a koronás király a magyar tengerpartot is meglátogatja s időzni fog Fiumében, melynek emeléséért Magyarország olyan óriási áldozatokat hozott. A jelen állapotai e vidéken sem mintaszerűek ugyan, de ő felsége mindenütt a jobb jövőnek csiráival fog találkozni. Magyarország sietett Fiumét a vasuti összeköttetés erős lánczával fűzni magához, ezenkívül a kikötő átalakítására óriási áldozatokat hoz s mindenféleképp kimutatja, hogy gondos figyelemmel van a magyar tengerpart érdekei iránt. Ma még e nagymérvű erőfeszítések nem pótolták a multak mulasztásait, de nem szenved kétséget, hogy a koronás király védelme alattidővel gyümölcsözővé lesznek s a magyar állam anyagi fejlődésére üdvös hatást fognak gyakorolni.

— A képviselőház ápril 1-én tartott ülésén Ghyecz Kálmán elnökolt. Néhány kérvény benyújtása után bemutatatták Tisza Kálmán, Széll Kálmán és Perczel Béla választási jegyzőkönyveiket. A pénzügyminister betervezte a vajda-hunyadi vár helyreállítási munkálataira még ez év folytatásának szükséges költségekről szóló előterjesztését, továbbá két törvényjavaslatot s előadta a sorrendet, melyet a kormány azoknak tárgyalására nézve ajánl. A bemutatott két javaslat egyike általában a foggyasztási adókról szóló javaslatok azon módosításait tartalmazza, melyek a métermérték behozatala által váltak szükségesek, másika a bor- és hufoggyasztási adóról szóló és azon javaslatot módosítja, melyet az adóügyi bizottság dolgozott ki s a többi között azon módosítást is ajánlja, hogy a javaslat csak jövő évi jan. 1-én lépjen életbe. A pénzügyminister által előadott tárgyalási sorozat a következő:

Az ebéd egyszerű volt, mint szokásaink, de még fűszerezte azt a bizalmas szeretet.

Oly étketeket adtak előmbé, melyeket gyermek koromban nagyon szerettem. Jenny vidám volt, tele gyöngéd figyelemmel, anyám kedves, jó irányomban. Jenny saját természetéből tett bort előmbé, mely minden másnál jobban ízlett most nekem; azt mondták, hogy akkor részesítni. Nem bántam, de a mámor csak szívet ragadta meg.

A családi otthonban van valami igazán nagyszerű, hatalmas vonzerő, mely magával ragad.

Egy perczre elfeledtem minden szomorúságomat, szerte kalandozásaimat s azt képzeltem, most is még a tizenkétéves gondatlan fiú vagyok. Étkelés után Jenny engedett kéréssemnek s zongorához ült. Felségesen játszott s a zene hangok lelkemet édes ábrándokba ringatták. Midőn beléptem régi, tanulói kis szobámba, úgy érzém, hogy ki vagyok egészen gyógyulva.

Másnap meggyóntam mindent anyámnak körülményesen; még figyelmesebben hallgattam ki mint Vianne, mert ezer aprólékos kérdéseket tett, annyiszor felbeszakított, hogy minden legkisebb körülményről értesüljön, hogy végre mint egy tükörbe, úgy látott be lelkembe. De most sem mondták ki még véleményét, sőt azt is megtagadta, hogy elmélkedjék, gondolkodjék felette, vagy valami véleményt mondjon s most nem is tagadta előttem, hogy levelet vár sir Richardtól s az után majd jobban fog itélhetni a helyzet felől.

III.

A várakozás ideje látogatások közt telt el, melyeket ismerőseimnél kellett tennem s hosszú sétákkal, hova anyám és Jenny kértek, hogy kísérem el őket.

Jenny, ki ezeltől úgy el volt mindig merülve tanulmányai, most örömet távozott el velem hazulról, szeretett sétálni s érdeklődött minden iránt mi körülte történt. Társalgás közben meglepett, mily sokoldalú ismerettel bír.

A nép-tanítók nyugdíjazásáról szóló törvényjavaslat után tárgyalás alá fognak vétetni: a külföldi dohányért fizetendő engedélyilleték megváltoztatásáról szóló törvényjavaslat; a fémjelzési törvény és szabályok módosítása tárgyában beadott törvényjavaslat; a budapesti áru- és értéktőzsde, valamint a vidéki termény és gabnacsarnokok választott bíróságai előtt előforduló iratoktól és ezen bíróságok ítéleteitől járó bélyegilletékekre vonatkozó tvjavaslat; az 1874. évi 14. tv. alapján fölvetett államkölesnről szóló tvjavaslat. Szombaton mindenesetre a kérvények fognak tárgyalatni és azon öt bizottságra nézve, melyekbe új tagok választandók, a választás ekkor fog megjelteni.

A felsorolt törvényjavaslatok tárgyalása után az adóügyi törvényjavaslatok fognak tárgyalatni.

E sorozat elfogadtatván, következett a néptanítók nyugdíjazásáról szóló tvjavaslat tárgyalása. Molnár Aladár központi előadó első szóval fel és helyesléssel fogadott beszédében különösen hangsúlyozza azt, hogy semmivel sem lehet annyira előmozdítani a népoktatás ügyét, mint a tanítók nyugdíjazásának szabályozásával; elismeri, hogy elsőbb feladat volna a tanítói fizetések szabályozása, de ez sok teherrel járna. Megvallja, hogy a javaslat első szerkezetében előnyösebb volt a néptanítókra nézve, de ez az állam pénzügyeivel nem volt összeegyeztethető. A javaslat különben a biztosító intézeteknél alkalmazott valószínűségi számítások alapjára van fektetve. — Trefort utalván arra, hogy a közoktatási bizottság javaslatát a pénzügyi bizottság és a pénzügyminister is elfogadták, ő is a maga részéről elfogadja azt az általános tárgyalásalapjául. Zichy Antal röviden jelzi saját nézetét. Ő kárpótlókat akart, ezt vélvén a nyomorúság legbiztosabb ellenszerét, s hogy nem átalány, hanem a fizetési arányak szerint történjék a nyugdíjazás. Ő ezt kivihe-tőbbnek igazságosabbnak tartja; de látva a ház hangulatát, elláll az állapontja részletes indoklásától.

Szóltak még ezután Szathmáry Károly, Scharcz Gyula, ki a tanítók nyomorára hivatkozva, igazságatlannak tartja, hogy a tanítóknak 15 fttal kell évenként a nyugdíjalaphoz járulniok; ezenkívül Szendrőnyi és Helffy. E többnyire igen rövid felszólalások után

Iskolás fiú koromtól fogva nem sokat beszélgettem vele komolyan; s elmondhatom valóban, hogy nem ismertem őt teljesen. Neki egészen külön belvilága volt, melyben előttnk rejtélyesen elzárkózva élt mindig; most ebből kilépve úgy tűnt fel, mint egy szép, felhőtlen napkelte a nyugodt tenger felett.

Szerette költői szavakba is önteni kíválób zeneszerzeményeit, de kinevette sokszor e hajlamát s elnézésért esdett ez ábrándos szavakért, melyek pedig magokkal ragadták az embert, oly jól tudta elmondani érzelmeit.

E néma, hallgatag szellem, mely oly hosszas időn át csak a zenében nyilvánult, bátorságot vett ugyszólván, magának szavakban is kiönteni gondolatát. Előtte elitoltam, meglepetésemet s elragadtatásomat, hogy ne tegyem őt büszkévé ez által, de én az voltam helyette is. Kezdem érezni, hogy épp oly büszke vagyok reá, mint volt anyákn eddig. Különösen eszméinek finom szépségét csodáltam s hogy mily szépen tudja azokat saját érzelmeivel összhangba hozni. Nem volt ő bohó módra optimista, nem látott mindent szép színben, hanem a mi sötét volt körülte, azt fénynyel vette körül, felderíté a szívében honoló elnézés és szálamérzet játékony hatására.

Az volt maga elibe tűzője és komoly feladata folytán mindenkre, kikörülte él, kiterjeszté szeretetét s úgy szólván az egész mindenségnek szentelte életét. Ő azt mondta, nagyon keveset olvasott. Tehát zenei lelkesülésében tártul fel előtte a szelidség és gyöngéd báj e nagy kincsalmaza, az adta-e hatalmába mindig eltalálni, hogy mi a helyes, mi a jó?

Bámultam őt, meg voltam hatva, elbájlva hugom tehetségei által; anyámnak is szoltam erről s kezdtem érteni, hogy egy oly nő mint Jenny, hogyan nem talál meg senkit, kibe bele tudjon szeretni; még kedves Vianne-met is igent alant állónak találtam most hozzá s többé nem mertem volna szót emelni mellette.

egyhangulag elfogadta a ház a közoktatási bizottság javaslatát általánosságban. A részletes vita alkalmával, eltekintve néhány jelentéktelen módosítástól, változatlanul elfogadtatott a törvényjavaslat. — Legközelebbi ülés másnap reggel 10 órakor.

Magyar lapok szemléje.

Az „Egyetértés és M. Újság” szerint a deákpárt mindenütt „szabadelvű” nevet váltott, hasonlóképen a baloldal is, de hogy az eként történt eljegyzés után bekövetkezett volna az egybekelés is, a consummatio matrimonii, erről minél kevesebbet hall. A deákpárt mindenütt az előtánczos. Siet menekülni a „deákpárti” névtől. Örömmel ragadja meg a kínálkozó jó alkalmat, hogy régi bórét ott hagyassa; tiszta nyereség az egész átváltozás, marad többség, hatalom, sőt felissritve, megifjodva, mint Csokonai Dorottya. A baloldal is nagy könnyedséggel veszi fel a „szabadelvű” nevet. Kétértelművé vált országsszerte a balközép helyzete, érthetetlen, élvezhetlen, majdkalmatlan lett, úgy, hogy a megkönnyebülésnek bizonyos nemével válnak meg tőle saját viselői. Eredendő büne a fusiónak az, hogy a baloldali emberek a vidéken azon reményben csatlakoztak a kormánypárthoz, hogy Tisza Kálmán csak azért ment be a fusioba, hogy helyet foglalja a hatalom polcán, régi elveit érvényre emelje. Az emberek várakozni fognak egy darab ideig, megfogják unni a várakozást, s mind hangosabban fogják mondani: láttuk már a medvét.

A „M. Politika” úgy találja, hogy ma is ott vagyunk, hogy tömeges reformra volna szükségünk: de partialis reformokra sem képes a törvényhozás. Nem képes aprónként javítani; mivelhogy az államéletben minden összefüggvén s mindenek alapjai hiányozván: egyik dolgot a másiktól nem lehet kezdeményezni. Egyik a másiknak áll útjába. Államrendőrséget nem lehet szervezni rendőrbíráskodás szervezése nélkül. De ezt nem lehet behozni, mielőtt a büntető jog codificálva volna. A büntető codex nem mehet át az életbe: büntető eljárás nélkül. Ez büntetőrendszer nélkül. Ez meg többi között pénzt föltételez. De zilált állampénzügyeink mellett erre most nincs pénz. Társadalmi tabula rasa előtt áll törvény-

— Igen, mert te soha nem értetted meg Jennyt, nem foghatod fel szelleme egész mélységét; én éreztem azt, olvastam lelkében.

Lassan birta feltalálni az igaz utat, idő kellett neki reá, tartozkodó ő mindentől a mi középszerű.

A zenét is, mely végre lelkesedésbe hozta őt, csak félve kezdte gyakorolni. Becsvágyó, egyszersmint szerény lévén, félt, hogy ebben sem találja fel eszményét, kevés önbizalommal bírván sokáig kétkedett önmagában. A mások csodálatára volt szükség, hogy meg legyen nyugtatva s különösen a sir Richardra, hogy egészen felismerje önmagát. Látta, hogy ő valódi illetékes bír; azon naptól fogva lezárta zongoráját, hogy úgy szólván élvezze utólag is győzelme hatását. De azért ne gúgondol, hogy Jenny valaha nyilvánosan akarjon fellépni. Sorra írja zene-szerzeményeit, de ezek nagy valószínűséggel soha napvilágot nem fognak látni, mert csak is a hírhedt nevű szerzők művei szoktak sikert aratni, Jenny pedig nem akarna csak rendre híressé válni. Azt soha sem tenné, hogy ő fizessen nevének kinyomtatásáért. Ő nem óhajt gazdaggá lenni, szerény jöllétünk teljesleg kielégíti igényeit; azt hiszem még a szegénység sem lenne neki igen nagy szenvedés. Reá nézve más feladat nem létezik, mint hogy kifejezést tudjon adni a költői gondolatoknak, művészi érzelmeknek, melyekkel szíve lelke tele van. Ha hallgatásba merül néha, ha vannak még napok, midőn elfoglalják őt az ábrándok, ez onnét van, mert olyankor az isteni muzsa küzd lelkében. Mihelyt megtalálta lelkesült ábrándjainak valódi hangját, mihelyt újjai kifejezést bírnak adni annak, mi lelkében lel viszhangra, akkor mintegy újjászületik, közlékenyebb lesz, boldog, elégtel. Nekem is tudatlan létemre idő kellett arra, mig ezt mind fel bírtam fogni, átérteni.

De sikerült végre. Keblemen melengtettem szárnyaim alatt melengtettem az arany tojást a nélkül, hogy jó formán tudnám, mit rejt magában. Midőn ki röpített belőle a phónix, nyugodt voltam és boldog.

(Folyt. köv.)

A „KELET” TÁRCZÁJA.

Jenny húgom.

Regény.

Írta:

SAND GYÖRGY.

Negyedik rész.

II.

(Folytatás)

— Menyire megváltozott húgom! szoltam anyámnak. Minő vidám, mily élénk, nem ismerem reá többé! Hová lett ábrándos hangulatú buskomolyságra hajló természete?

— Mind ez elmúlt, hangulata átváltozott; s rendre-rendre egészsége is helyreállt, külse virágzó színt öltött.

— De éppen nem rendre, mindez nagyon gyorsan ment végbe! Valjon nem éppen a sir Richard átutazása óta?

— Mit akarsz ezzel mondani? — kérdé anyám, merőn tekintve szemem közé.

— Oh! mit tudom én. Hanem Brudnel ur eg nekem írott leveléből úgy látszott, hogy húgom szépsége, szellemi tehetsége rendkívül meglelte őt s kérdés ha nem lett-e első perczben szerelmes belé.

— Mily esztelen beszéd!

— Miért ne lehetne az?

Ez öreg embernek fiatal szíve, élénk képzelő hetsége van. A mint megtudta, hogy helyesítém őt Manuela szívében, rögtön volt kinéze más házasságra, mint mondtá nagyon komoly, hígadt házasságra. Nem volt ugyan még bizonyos, hogy elfogadják-e ajánlatát, de azért emé.

Anyám nevetve hallgatta szavaimat.

— Ha azt mondanád — szolt jó kedvvel — hogy tán engem akar elvenni, azt mon-

hozásunk: ez a baj; ezért akarnak a közjót buzgók türelmetlen sietséggel fölkarolni mindent; s még az absolutismussal is megbarátkoznának, ha az a rendnek gyorsan vetné meg alapját; és ezért elégtelen a parlamentarizmus törvényhozás eddigi működése; ezért oly aránytalanok, alig észlelhetők eredményei. Ez okozta a jót is akaró kormány s törvényhozás rendszeretlenségét, kapkodását, kontárkodását, felszegg eljárását. Rendszeres és tömeges reform a mi nemzedékünk feladata. És a mely kormány ilyennek kezdeményezésére nem képes: az re infecta rövid idő alatt le fogja magát járni. Ha pedig absolutismushoz nem folyamodunk: a parlamentarizmusról le nem mondhatunk; egész fontosságában áll előtte párt-programmjának azon egyik főeszméje, hogy parlamentünk átalakítása szükséges, a parlament törvényhozás formáinak oly módosítása sürgető, mely annak gyorsabb s egyöntetűbb működését, és a kormánynak gyökeres és összefüggő reformok keresztlyvitelét lehetővé tegye.

— Az „Ellenőr“ arra figyelmezteti a miniszteriumot, hogy ha a cabinet tagjai teljesen egyetértenek tendők tárgya és szelleme iránt, ne legyen „legbensőbb organuma“ egyiknek is közülök, különben összevesztetik őket ezen specialis viszonyok. Emlékezzenek vissza azon épületes időkre, midőn az egyik miniszter az egyik lap, a másik ministert a másik lap magasztalta társai rovására. Hogy a cabinet-krach és a Deák-párt-krach előidézésére azok a „legbensőbb organumok“ nem csekélylendő capitalisáim járultak, az bizonyos. Őrrend azon irodalmi miveletek eredményén mert elősegítették a szabadelvű párt létesülését akaratlannul, de óhajta, a jelenlegi cabinet tartóságának érdekében, hogy ne ismétlődjenek s az „Ellenőr“ semmi esetben sem fog az ilyen játékokban részt venni. Mindebből — szerinte — nem az következik, hogy a kormány és kormánypárti sajtó közt feszesség és hidegség legyen. Hanem következik az, hogy a kormány egyik tagja se tegyen semmit az egyik vagy másik hírlap megnyerésére. Ezt zokon veszik az eladók, de méltányolni fogják az önértékesek. Az eladók károgaásaira és duzzogásaira nem hajt senki semmit. A közönség tudja, hogy bizonyos lapok azért tájták ki oly szörnyen szájaikat, mert jó falatok, osztalékok, kegyek által szeretnék bedugtatni.

Szász lapok szemléje.

A „Tageblatt“, „A fusio és a nemzetiségek“ feliratu cikkekben jelzi az álláspontot, melyet a végbement nagyhorderejű pártgyesüléssel szemben elfoglal s különösen a „Pester Lloyd“ 68. számában mult hó 23-án megjelent idévargó cikkre reflectál.

Nem kívánható tőlünk — így szól — hogy egy oly dologért lelkesedjünk, mely tőlünk idegen, idegenné lett nem a mi hibánk miatt. A két magyar párt fusiójával, mely először Pesten aztán Kolozsvárt nagy pompával ment végbe, mint bennünket bensőleg nem érintő tényre állunk szemben; a testvéries jóllétnek, mely minket a magyar törzsszel szemben is lelkesít, minden eddigi szenvedett jogtalanság dacára, néhány barátságos érzelmet csalhatunk elő, de csak azon tény miatt, hogy ők a harci bárdot közösen elásták és a pártéletben szörfölgácsolt öröket egyesítették; de minden örömynyilvánítás, mely ez érzelmek határát túljárná, képmutatás volna már. Nem a magyar pártok egyesülése, még csak nem is az ország különböző nyelvű népeinek testvéries szövetezése, hanem a magyar nemzeti pártok fusioja ünnepeltetik. Ezáltal pedig a kizárólagosság bélyege rá van nyomva e folyamatra; igen, sőt még több, mert a fusionálto pártok közegei nem lesznek restek kijelenteni azt, hogy a fokozott erő, melyet a magyar nemzetiség a fusio által nyert az ország nem magyar nemzetiségeivel szemben Brennus-kardként vettessek a mérlegbe.

Nem csoda tehát, hogy a nem magyar nemzetiségek, kiknek számára a fusioi ünnepélyességek asztaláról még csak egy morzsa sem esett le, mellüket a bizalmatlansággal páncélozzák a természetes jólétükre irányított törekvések ellen, a mely a sárkány fogak vetéséből keletkezett szűkkeblű fajpolitika miatt megszűnt.

A „Pester Lloyd“ azon reményével szemben, hogy végre valahára az államellenes törekvéseknek nyakára lehet hágni — így folytatja:

Az ellen határozottan sikra szállunk. Ha a nem magyar nemzetiségek a fusiotól távol tartják magukat, azért még nem foglalnak el-lenségek állást a magyar (ungarisch) államsz-mével szemben; mert a fusionálto pártok magyar nemzetiek (magyarisch) a mi pedig egy-általában nem egy jelentésű a magyar állami-val (ungarisch) s a fusio e nemzetiségű jelleget még fokozta.

Epen ezért szó sem lehet az öntudatra (?) jutott nemzetiségeknek e pártba lépéséről mindaddig, míg e párt nem nyújt eléjük öszin-

te baráti jobbot. Az elnyomó (!) kezét csak a rabszolga csókolja meg alázatosan. És a mi a nemzetiségek maguk rohannak a szolgaságba, még lehet menekésre remény, különösen a mi magyar részről tartani fog a sértő beszédek és hírlapi cikkek által való kihívás.

KÜLFÖLD.

Kolozsvár, ápril. 2. 1875.

A külpolitika terén még mindig ünnepei esend és nyugalom uralkodik. Vilmos német császár egészségi állapota most már annyira helyre van állítva, hogy hivatalos közlemények szerint komolyan készül rég tervezett olaszországi látogatására.

Az utazás ideje még nincs megállapítva, de valószínű, hogy a tavasz folyamában fog megtörténni.

A porosz kormány, mint már említettük, most már harmadik porosz püspök ellen indította meg a hivatalvesztési pört. Förster boroszlói herceg-püspöknek martius 29-én küldötte át Szilézia tartomány főelőnöke a hivatalos felszólítást püspöki állásának le-tételére.

E felszólítás azzal van indokolva, hogy a püspök nemcsak elvi ellentétben áll a porosz egyházi törvényekkel, hanem egyik hivatalos okiratában a pápa ismeretes encyclicájára mert hivatkozni. Minthogy a püspök önkénytelen semmi esetre sem fog leköszönni, a peres eljárást megkezdették már ellene.

Mint a „Karlsruher Ztg.“-nak Bécsből jelentik, Milán szerb fejedelem a skuptsina feloszlását azon indoklással adta tudokra a kühatalmak képviselőinek, hogy a kormány kötelezettnek tekinté magát a külföldnek ama szándékáról biztosítékot nyújtani, hogy minden irányban ragaszkodni akar azon mérsékletes, a szerződésekhöz hű politikához, mely Szerbia számára a külföldi államok jóakarátát megszerzte volt.

A pápa a martius 25-én új encyclicát bocsátott ki, mely Svájc kormányára és ország ó-katholikusai ellen irányul s ez utóbbiakat, valamint támogatóikat újra egyházi átokkal sújta.

Végül a svájci házassági törvény ellen dul s arra hívja föl a püspököket, hogy a házasságra vonatkozó katolikus tanra nézve megfelelő utasításokkal világosítsák föl híveiket.

A székely-udvarhelyi „Jótekonny Nögyelet“-ról.

Örömmel telik el az ember lelke, midőn bárhol, valamely jótekonny egylet létrejöttének hírért hallja.

Ily örömmel jelentem én is, hogy itt a Székelyföldnek, egy jelentéktelen kis városában Székely-Udvarhelyt „Jótekonny Nögyelet“ alakult.

Ezen egylet létrehozásában többen fáradoztak, azonban a fő érdem mégis a helybeli r. kath. leánynevelde igazgatónőjét, a szelleműs és minden tekintetben lelkes honleányt özv. Lakatos Jánosné illeti, ki már évek óta foglalkozott azon eszmével, hogy itt a Székelyföldön, különösen ezen kis városban egy „Jótekonny Nögyelet“ jöjjön létre. Mert ha valahol szükséges egy ilyen egylet, ugy itt minden bizonyos az!

Özv. Lakatos Jánosné kívül az egylet felállításán fáradoztak még Fehérvári Lajosné — ki már 1863-ban indítványozta Székelyföld honleányainak egy nögyelet alakítását, azonban indítványa visszhangra nem talált. Bogdán Józsefné szül. br. Bánffy Klára és Kovács Ilonka, kik együtt társaságokban többször említették, hogy milyen jó és üdvös lenne itt e városban egy „jótekonny nö egylet“ alakulása.

Végre némelyek felszólítása alapján özv. Lakatos Jánosné székely hölgyeink közül többieket felszólított és saját házához meghívott 1874. october 28-án magán értekezletre. A megjelentek alakult szándékaikat nyilvánítva, Fehérvári Lajosné korelnök alatt, ideiglenesen a következőkép alakult meg a szervező bizottság:

Elnök Ugron Lázárné; alelnök özv. Lakatos Jánosné; pénztárnok Korondi Mózesné; jegyző Zajzon Ferenczné.

Ezután egy 3 tagu bizottság nevezetett ki az alapszabályok kidolgozására. Az alapszabályok elkészítése után, 1874. november 15-én a helybeli városház nagy termében egy nagyobb értekezlet tartatott (mely 67 tagból állott) id. elnök Ugron Lázárné elnökölte alatt.

Az alapszabályok az értekezlet elé terjesztve — szigorú megvizsgálás után — elfogadtattak, és a nagyméltóságú m. kir. belügy-miniszteriumhoz terjesztettek fel — a városi előljáróság által — megerősítés végett.

A nemzet hazafias kormányra nem késett megerősíteni az alapszabályokat, melyek 1874. december 31-én 53692 sz. a. vissza-érkeztek az egylet kezébe.

Felszólított ezen gyűlésen minden székely hölgy, az egylet javára leendő mindenne-

mű adakozások felszedésére és gyűjtésére az alá-írási iven alapján.

És valóban székely hölgyeink ezen felszólításnak híven megfelelő, fáradhatatlan szorgalommal teljesítették feladatukat. Jó példával előljárva, számos gyűjtéseket tettek, ugy anynyira, hogy rövid idő alatt az egylet egy jelentékeny összeg birtokában volt.

Pénztári kimutatás szerint van az egyletnek összesen 125 alapító tagja 1075 frt tökével. Azonban ezen alapító tagok közül némelyek az alólírt összeget nem fizették be, csak annak évenkénti 6%-os kamatját.

Ezen kívül van még számos rendes — és pártoló tag.

Hogy a jótekonnyaság forrása még a mostani nehéz közülmények közt sem apadt ki, kitűnik abból, hogy többen adakoztak jelentékeny összegekkel egyszer mindenkora.

Az egylet jelenlegi vagyoni állapota 1300 — 1400 frt között van.

1875. február hó 14-én tartatott a sz. udvarhelyi „Jótekonny Nögyelet“ alakuló közgyűlése.

Ezen gyűlés következtében elnök lett Ugron Lázárné általános szavazattal; alelnökök özv. Lakatos Jánosné és Konez Lajosné; pénztárnok Korondi Mózesné; ellenőr: Tolvalj Zsigmondné; férfi jegyző: Sebesi Ákos, nőjegyző: Zajzon Ferenczné.

A 24 rendes választmányi tag:

1. Márton Jánosné, 2. Daróczi Miklósné, 3. Felméri Sándorné, 4. Gyalokai Mózesné, 5. Héjja Endréné, 6. Kandó Mózesné, 7. Kassai F. Ignáczné, 8. Koréh Istvánné, 9. Kovács Antalné, 10. Kovács Ilona, 11. Medgyesi U. Anna, 12. Móricz Gyuláné, 13. Rápolti Domokosné, 14. Reiner Jánosné, 15. Szabó Fereczné, 16. Szabó Dénesné, 17. Özv. Szabó Mártonné, 18. ifj. Szakács Imréné, 19. Szakács Istvánné, 20. Szántó Lajosné, 21. Szentkirályi Árpádné, 22. Tócsi Istvánné, 23. özv. Valencsik Józsefné.

Ezen 24 rendes választmányi tagon kívül van 51 örökös választmányi tag. (t. i. kik a rendes alapító tagsági díjnál az 5 frtnál többet adtak.)

Ezután két-két választmányi tag megbi- zatott, hogy ki-ki a saját tetszése szerint választott utcákban levő szegényeket felkeresse, azoknak anyagi helyzetét körülményesen megvizsgálva, írásban, a legközelebbi választmányi gyűlésen terjessze fel.

Ennek folytán az 1875. mártius 21-én tartott választmányi gyűlésen 16 szegény jelenkezett, kiknek a gyűlés 30 frtot utalványozot husréti ajándékul. És pedig ezen 17 szegényközül 1: 3 frtot; 10: 2-2 frtot; 2: 1 forint 50 krajczárt. 4: 1-1 frtot kapott. Ezen szegények közül egy husréti előtt pár nappal elhalálozván, az elhalt árvájának az elnök 4 frtot utalványozott temetési költségeinek fedezésére.

Ilyen ajándékok kiosztása a három sá-toros ünnep és ő felségének a magyar királynak születése napján fog történni, addig, míg az egylet anyagi helyzete annyira gyarapodik, hogy szegényeinek, bármi kevés rendes évi járulékot biztosíthat.

Én azt hiszem, hogy a csak most alakult sz. udvarhelyi „Jótekonny Nögyelet“ mellettben és nemesebben nem ünnepelehetne volna meg a nagy és nevezetes husréti ünnepeket, mint a hogy megemlékeztek azokról, a kiknek senki sem ad husréti piros tojásokat, és más egyéb ajándékokat! . . . megemlékezett a tisztelt egylet azokról, a kiktől az Isten mondá: „valaki ezek közül egygyel jót teszen, én vélem teszen jót!“

A sz. udvarhelyi „Jótekonny Nögyelet“ szokott rendezni minden hétfőn „Fillér-estélyeket.“ És valóban az ilyen estélyek, márcsaknem nélkülözhetlenekké váltak itt a székelyföldön s különösen e városban.

Ezen estélyek általában a nők képzettségének fejlesztésére igen nagy befolyással bírnak és igen hasznosak, a mennyiben ez estélyeken felolvasások (jeles költők műveiből, kitűnőbb tárcza cikkek stb. stb.) szavaltatok szoktak tartatni. Változatosság kedvéért, hölgyeink közül némelyek zongoráznak, énekelnek, stb. általában komoly és hasznos mulatságokkal foglalkoznak.

Az utóbbi estélyeken Héjja Endre, a helybeli magyar királyi állami reáltanoda igazgatója és rendes tanára által kísérelteteg két előadásban folytatólag bemutattak a természetben körből a lenesék és tükörök, mint képalakító és világító; továbbá Tankovics Gyula, szintén reáltanodai rendes tanár, mintegy 50 darab képet, — jelesebb művésznők s kitűnőbb szépségekből — mutatott be, egy leg-ujabb szerkeztű sötét kamara által.

Mindketten oly fáradhatatlanul működtek az egylet érdekében szíveségből, hogy máltán megérdemlik az egylet legmélyebb tiszteletét és halájit! (A fillérestélyekről azonban kimerítőbben értekezni nem lehet, mivel az estélyeken való megjelenés a férfiaknak tiltva van!)

Folyó év ápril hó 11-én lesz az egylet első, sorsjátékkal összekötött hangversenye, több műkedvelő közreműködésével. Azt hiszem,

nagyon kedélyes este lesz a városi közönségre nézve, a mint azt a már meghatározott műsorozat változatosságából láthatni.

Múltó dícséretet érdemel az egylet tevékeny és fáradhatlan pénztárnoka Korondi Mózesné, ki ugy látszik, leginkább áttértette a szentügy fontosságát és nagyszerűségét.

Áttalában a lelkesedés a hölgyek részéről határtalan és ha ez sokáig tart, akkor a kitűzött szent cél rövid idő alatt el lesz érve.

—m.—a.

Egy jóakaratu román polgár flexiói

Vajda László úr cikkére.

Tekintetes szerkesztő úr!

A „Kelet“ idej 35., 36., 37. számaiban szerencsés valék én is t. Vajda László urnak az „Erdélyi románság“ czime alatt irt becses — és minden részben helyes cikket olvas-hatni.

Nincs szándékomban e cikket megbírál-ni megítádnisem, hanem csupán egy homályos állításának kiderítését megkísérteni. —

Én éppen oly román vagyok mint a t. cz. cikkíró ur, — román városban születtem; igaz, magyar városban nevelkedtem, — de az 1848. évek óta mindig román községekben lak-tam, hol kisebb, hol nagyobb állást foglalva el ugyan a nép között; tudom és láttam jelen-leg is, hogy a nméltóságú m. kir. ministeri-um minő rendeleteket ad ki a népoktatás ér-dekében; ezen rendeletek egy a magyar, mint a román nép előljáróhoz egyiránt elküldetnek, láttam tordamegyei altanfelügyelő Reptsik ur buzgó és lelkes eljárását a román községekben, láttam, mily lelkesedéssel óhajtaná a néposko-lák felállítását körünkben. De mindez hiában történik:

A román nép nincs még oda érve, hogy fel tudja fogni, mit tesz az embernek tanult és miveltnek lenni, vezetik a román lelkész urak, kikbe a nép annyi bizodalmit helyezi azok, kik miveltlen községekben laknak, ha nem is épen mind, de fájdalommal mondhatom, na-gyobb része, egy cseppet sem törődik híveinek felvilágosításával, tanításával. Mint a köz-ségi iskolák gondnokai, fogadnak ugyan egy tanítót, de az többnyire mindig helybeli, még pedig olyan, ki a saját nevét is alig tudja le-írni; az ilyen tanító aztán a tanítás helyett eltölti idejét hol odahaza saját házában, hol a papjánál, hol a nép között, hol azok össze-gyulve vannak és peroral nekik a hivatalos rendeletek ellen konkolyt hintve a nép között; nem tőri azon az esztét, hogy ő mint tanító az iskolában teljesítse kötelemét, hogy a gyer-mekeket oktassa valamire, mert a mit maga sem tud, nem adhatja másoknak A nép en-nek következtében békételenkedik, hogy gyer-meke 4—5 éven keresztül járt az iskolába, még olvasni sem tud, elveszti kedvét gyermeke iskolába jártatásától. A lelkész urak pedig azt állítják, hogy ők megtették kötelességeiket, mert fogadtak tanítót, de ezután kevés néz a tanítás után s a végén is a népet ámitják, hogy a népnevelésben a kormány a hibás.

Olvastam — mondom — azon lap emli-tett számában t. cz. cikkíró azon panaszt is, hogy a tisztviselői állomások betöltésénél a nemzetiség aránytalanságban van — igaz — helyes, de egy tényt bátor vagyok e kérdésre nézve felhozni.

Nagyon jól emlékszem Tordamegye utolsó tisztújítása alkalmával a megye Deák-pártja megkínálta az összegyűlt román bizottmányi tag urakat az egyesüléssel s mit himezzem, hámozzam a dolgot, meglehetősen tisztviselői állomásokkal kecsesgettették őket, de hiában, tet-szett egy lelkész urnak, kinek nevét a nyilván-nosság terére hozni nem akarom, keményen ellene szólni s így a kínált alkalom nem lett elfogadva, de azért másnap még is csaknem minden ott levő román bevette a szavazó czé-duláit az urnába s mi lett a vége? alig 4—5 román esett hivatalba.

Ehez hasonlótt többet is tudnék előhozni, a mi mind csak azt bizonyítja, hogy rajtunk és nem a magyarokon mulik, miszerint csak kevés ro-mán jut hivatalba. Gondoskodjunk gyermeke-ink neveltetéséről, s ha embereink vannak, forduljunk bizalommal a magyarokhoz s nem lesz okunk bizonyára a panaszra, én leg-alább mint román, ezt saját tapasztalataim után így tudom. A bizalmas közeledésre ép most a pár-tok újalakulásával a legjobb alkalom nyílt. Ragadják meg a vezetők ez alkalmat, fogjanak kezét a magyar nagy nemzet fiaival béküljenek ki, mert én teljes meggyőződésemből hiszem, hogy ha a magyar nemzet nagy fiai részünkről kö-zeledést tapasztalnak jogos kíváncsainknak, eleget tesznek. Gondolják meg uraim, mit ér-tünk a passivitással.

Én jól tudom azt. A román nemzet azon fiai, kikét a szülők véresverítéssel szerzett keres-ményeket gyermekeik tanításáért oda adták, haza kellett hogy jöjjen szegényes kunyhójukba és az eszközarvához fordulnak, mitől már elszok-tak. Uraim! mire az egyenetlenkedés, mire a két felő szakadás? egy országban lakunk, egy földet tapodunk egy levegőt, szívunk,

együtt kell élnünk, halmunk, együtt kell az ország terheit hordanunk, — vaj nem nem fogna nekünk és ha nem is mindenknek, de a nagyobb részének, azon terüért, mit földünknek, hogy kapjunk is. —

Vegyenek példát gör. keleti és nagy-mélt Román Miron urtól, ki e hó 20. a kolozsvári szabadelvűpárt közé beiratta agát, s bizonyosan tudta mit tett — s ha önök, mint a nép vezetői ehöz hasonlótt nem tesznek, s magyarkal való kibékülésre nem törekedn, — amennyi lánssák, sujtának jobban belé a sába, mertők nem vagyunk eléggé benne.

Hava:*)

Egy kis helyreigazítás

és egy pár szó a színház ügyén.

Ugy vagyok értesülve, hogy helybeli nemzeti színházi választmány közelről tartatott ülésében, a belügyminiszteri leir tárgya-lása alkalmával, a zeneconservatorium ösmere-sze fölírata is szóba jöven, a conservatorium el-nöke kijelenté hogy e felirat incrimált tétel-leihez semmi köze, azokért a felelőset maga-gárd elháritatja, miután azt Szász Dobos, az én irtam.

Én e felfogással szemben, ezig egy ideig tudtam, hogy egy hivatalos okmányk, melyben lyet egy testület elnöke s titkára alá utol-járta s ő befűjért azon testület s illetőleg annak el-nöke és titkára kizárólag felelősek, no pedig egy harmadik egyén, a ki azt netal meg-nyitja, vagy leírta s úgy tudtam, hogy hivatalos ok-mányokkal szemben, bármit tartalmának is az az az, közmosásoknak helye nincs. A brds ez az oldalát azonban nem szándékom ezutt szel-lyesztetni, bizván mindenkre a szó és elekvéső szabadságát bármínő irányban; miután azonban a conservatorium t. elnöke szíves volt saját-igazolása végett, bevinni ez ügybe igyitelen személyemet: erkölcsileg kényszerítve érzem magamat a valódi tényállást a következőkben vázolni.

A conservatorium azon ülésében mely-ben főimerült s tüzetesen indokolt irítvány folytán, elhatározatott, hogy a Temesvárral kötött szerződés ellen intézessék a bigymi-niszterhez felirat s kéresek annak megmnis-tése: én jelen sem voltam. A választmány ezen alkalommal egyszersmind szíves volt keletből az az alelnök és titkár urakat kiküldeni az utasi-tással, hogy a felirat fogalmazására jöjjenek föl engemet. Én a kiküldötteknek kijentém, hogy miután sem azon viszonytal, melyben a conservatorium és színház egymással szem-ben állottak s állanak, sem azon indokokkal, melyek-nek alapján a conservatorium a kérdés szer-ződés megsemmisítését kérheti, ösmereit nem vagyok: a felirat szerkesztését el nem vállal-hatom s legfőlebb annyit ígérhetek, hgy ha az az alelnök úr, mint ez ügyben szakavatt, az összes adatokat és indokokat egybe-állítja, a felirat külfomája s irányá rdekeimben szolgálatomat felajánlom. A titkár úr e fel-jelétlemnek eleget tett s az elnök úr az in-dokokat s adatokat egybeállítván, a felirat létre jött.

Különben kijelentem, hogy én felirat tartalmának nagyrészt indokoltnak szűves-nek tartom és a Temesvárral kötött szer-ződést nem tekintem — a szűnügy és conservato-rium jövődjére érdekében — szerencs meg-oldásnak. Ez eredményért kire nehezu tála-lósság? annak eldöntésére nem érzen magam-mat hivatottnak, de a mennyire aalmam volt közvetlen tapasztalatot szerezni az ügy fejlődésének különböző fázisairól, mert köz-kázthatni azt az állítást, hogy itt is — mint mindenütt, a hol az ellentétek nagy élesen fejlődnek ki — az igazság kívül maradt. A pagatartásban kevesebb merevség egeréséről, több határozottság a másik oldal s le-phetett volna a kérdésnek oly megoldást lá-lálni, mely minden tekintetben kielölő és megnyugtató lesz vala. Sőt biztos tudással bírok arról is, hogy a megoldás nyit a vá-lasztmány nagydérmű elnöke s Korbu Bog-dán ur közti személyes érintkezés minál-meg is volt már találva s csak az utó — a döntő — pillanatban lőn a kérdés gúnt, többé ki nem egyenlíthető módon, és ál-lítva.

Legsajnosabb eredménye azonban egész conflictusnak az volna, még pedig tán szin-ház egész jövődjére messzire kihat az az elnök ő nagyméltósága — akár azért, hogy a ministeri leirat a szerződést nem hagy hely-be — akár azért, mert a conservatorium fel-iratnak azon tételét, mely szerint a Temesvárral kötendő szerződést a választmány egy-szavazattöbbséggel határozta el, saját emleke-ellen intézetnek tekint: elnöki tisztel épen most mondana le, midőn a szükség rílegna-gyobb. Tudjuk mindnyáján, hogy a nemes gróf hazafias buzgalma s áldozatkészség volt a színház tulajdonképi megalapító s vezé-re deken át fenntartó s éltető lelke. Visszépése épen most, aligha nem döntene a szűgyet.

*) Elnevezést kér cikkíró irányá vonatkozólag, mivel nincs teljes birtokában a magyar nyelv.

feltehetően emzeti kincsünket, beláthatatlan valószínűséggel.

Emitt az igazság érdekében.

Kolozsvárt, 1875. ápril 2.

Szász Domokos.

„KELET” magán-távirata.

Feladat: Buda-Pesten ápril. 3. 10. ó. 45 p. d. e.

Érkezett, ápril. 3. 11. ó. — p. d. e.

A képviselőház tegnap négy óráig az igazságszolgáltatásról szóló eljárást tárgyalta; a szélcsökkenést két szász képviselő ellenzé, Tisza Kálmán hosszabbban védte, a vita folytatott. Az igazságügyi miniszeriumban tegnap enygette le a törvényszékek reaktív ügyében. Királyunk regnari Trieszbe érkezett s rendkívül nagy lelkesedéssel fogadtott.

NAPI HIREK.

Kolozsvár, ápril. 2. 1875.

— A kolozsvári unitárius püspöki tanács „Közérdek” szerint Hatala Pétert ki nem rög tört át az unitaria vallásra, öltöztetve meg.

— Felle Kornélia asszony f. hó 16-án érkezett városunkba s hat darabban foglalt helyet: navarrai királyné, Sphinx, George (ezegné Dumastól), Jó barátok, vagy a császárné, mely darabokat ő maga választotta, s darabot pedig a kolozsvári színházi igazgatóság is kijelölt. Megemlíti egyúttal a H. utáron hirt is, hogy a jeles művész, a „Spinx” első előadásakor Budapesten a arab szöveg, Feuilleton elismerés jeléül egy ompás kielégedést kapott.

— Iriza János özvegyéhez a Pesten lakó unitáriusok részvételével intézked, melyben megbeszélte püspök fényes érdemeit az irolom, egnáz s emberiség körül emelkedett angon eldik ki s mely fájdalmuknak adnak kifejezést nagy veszteség fölött, mely Iriza hűnyűt nemcsak özvegyét, hanem a hazát érte.

— Színházunkban tegnapelőtt Flotow örökös Máthája adatott. Lyonel szerezte most Scholaster ur vitte, ki új pályáján lépésről lépésre előbbre halad. A ki ugyan e teremben egyször fölépített látta őt, bizonyára kellemesen volt meglepve tegnapelőtti éneke játékaival. Az oly gyakori eseten mozdulatok szellett megapadtak, láthatólag szabaddni kez a szokatlanság nyugtától s gyönyörű erőteljes hangját is bátrabban kezeli. A közönség most már nemcsak buzditásból, hanem intő elismerésből is többszörösen kihívja. A több, gyakorlott szereplők: Gerecsné, Neszed, Boerfi többszörösen kinyerték e „darabon” a diademet s a tegnapi előadás után nincs munkára hogy elvegyünk belőle. Tegnap az arany díjat „című szép dallamokban bőkedő erette adatott gyér közönség előtt, kottákkal.

— Aranyösszek alsó kerületében Magyar Pál alkirálybíró emlegetik képviselőként megválasztását bizonyosnak tartják. A feő járásban egy hozzávaló beklődött írás szerint b. József Gyula van jelenként írtatva, kinél több község küldötti írásal tisztekedett is. Ugyan e kerületben, kolozsvári híek szerint, Nagy János egyetemi tanár jogzó is fellépik.

— A budapesti templomokban huszármasdipján játékonny ezélokra 1126 ft 65 db. arany, 2 db. 5 frankos, 1 db. római líra, 8 régi huszas, és 1 db. egyesületi talpútyú.

— A vilkos betű. Pozsonyban egy kereskedő föléjta óriási betűkkel van kissegeve zimirat „a fekete kutyához”. E napokban köztiéletben álló polgár, Witmann Sál men el a bolt előtt, s épen akkor a címre a K. stú leszakadt s úgy ütötte halanté Wittant, hogy azonnal szörnyet halt.

— Richard Amadée, a legkedveltebb francia író s journalisták egyike, márt. 26-án tüdőgyulladásban, 61 éves korában meghalt. A híre vit a termékenyebb regényíróknak, negyven regényt és e téren előnyösen kiadott a Ponson du Terrail-féle laposságok regényiben inkább művész, mint elbeszélő, azon időkhöz tartozott, melynek lángszűrei Fellet, Augier és ifj. Dumas voltak, mely anemes, emelkedettebb irányt képviselt a francia regényirodalomban. Írt vigjátékot, melyek közül több a Theatre Francais kerületén, sőt a „Tyrannies du colonel” című előadást ért. — Mint hírlapíró a revue de deux Mondes, egyik főmunkatársa, a „Journal des Débats”, „Moniteur”, „L'Imp” s egyéb tekintélyes lapokban éveken keresztül a könyvészeti rovatot; — bírási mesteri formában gazdag eszméi tartalmazó írá, és a francia hírlapirodalom legszébb termékeihez tartoztak.

— Quinet Edgar utolsó napjai. A francia demokratia eme lelkes bajnokától, ki

egy évvel élte túl fáradhatlan bajtársát a szintén agg korban elhunyt Michele-t, halála előtt napon jelent meg a párisi lapokban azon előszó, melyet nejknek legújabb művéhez írt. Az ősz történet és bölcsész csak három napig volt ágyban fekvő beteg. Eleinte erős hurutja volt, mely csakhamar agyvelőgyulladásá fajult. Még életének utolsó napján is remélte fölépülését és ágya köré gyűlt barátjai jelenlétében azt mondta nejknek: „Készítess jó vacsorát barátainknak, bizonyára éhesek lesznek és én is enni akarék az ő társaságukban.” E szavak után tíz perc múlva örök álomra szenderült. Teteme Versaillesből Párisba a montparnasse-i temetőbe vitték százazekre menő nép kíséretében.

— Egészséges gyomor. Nagy-Szebenben a napokban egy fiatal ember, miután négy tált ételt elfogyasztta, fogadott egyik asztal társával, hogy még 16 darab töltött placintát megessék. A vesztes fél fizetendő volt az étel árát. Tizennégy darabot már el is fogyasztott a híres gastronom, miközben ellenfele szomorúan nézte a rettenetes pusztítást, mely az ő zsebére ment. Az áldott gyomru fiatal ember most azt ajánl ellenfelének, hogy ha a még hátra lévő két darab placinta megévésétől való előlással belegyeznek, ő fizeti az étel felét. Az illető látva, hogy az esélyek rá nagyon kedvezőlenek, örömmel elfogadta az ajánlott kiegyezkedési feltételt. Az ifjú ember azonban gyomra reumáját megmentendő, megette a még hátra lévő két placintát is.

— A tud. egyetemi-kör javára tartandó felolvasások sorát holnap — ápril 4-én — a redoutban fogják folytatni. Ezuttal Szamosy János ur „Demosthenes Görögország legnagyobb szónoka” és Dr. Groisz Gusztáv ur „A védelem feladatáról és jelentőségéről bünygyekben” című érdekes themákról fognak értekezni. A felolvasások kezdete d. e. 11 órákor leend. A mennyire óhajtjuk, hogy a hallgatóság lehető számos legyen — ép úgy meg vagyunk győződve, hogy a t. közönség az élvezetes és tanulmányos pár órát nem fogja sajnálni idejéből kiszakítani s a nemes cél iránti tekintetből is tömegesen veendő részt a felolvasásoknál.

— Alöldönymegnyitásának közeledtével felhívjuk a t. olvasó közönség figyelmét e nemes ügynek támogatására. A tagsági évdíj csak 4 ft, mely egyúttal pénztárnak Szócs Géza urnál fizetendő. Kik az egyletnek már tagjai voltak valamint részvényesek, katonatisztek és az egyetemi kör tagjai beiktatási díjat nem fizetnek. Lovásztagok azon kedvezményben részesülnek, hogy a lövészklubban rendezett ünnepélyek, dal-, tánc- vagy zeneestélyeken beléptidíjt nem fizetnek.

— A „Hon” írja: Jókai „Arany ember” című regényét közli az erdélyi magyarfaló szászok közlönye, a „Siebenbürgisch-deutsches Tageblatt.” A Királyföld hazafias elemei részéről több megkeresést kaptunk az iránt, vajjon ez Jókai tudtával történik-e. Kénytelenek vagyunk kijelenteni, hogy tudtán kívül. A regény puszta lenyomata Kertbeny fordításának, mely Lipésben, Reklamnál jelent meg, s elenyomat elannyira hű, hogy még az ottani cím kifejezése, az „autorisirté Ausgabe” is be nem maradt. Jókai Teutsch ur lapját egyáltalán nem hatalmazta föl e közlésre, és sajnálja, hogy irodalmi jogvédekezésünk jelen helyzetében nincs módjában azt megakadályozni.

— Nyilvános közönség. A maros-ludasi „önkéntes tűzoltó-egylet” pénzalapjának gyarapításához a következő összegekkel szintén járultak: A Victoria biztosító társaság 50 ft. Közbel. gr. Teleki Domokos 5 ft. Báró Kemény György főispán 25 ft. Spencz Károly 5 ft. Nagy Zsigmond 5 ft. Fosztó László 2 ft. Müller Albert 1 ft. Dosa Sándor 5 ft. Hancz Pál 5 ft. Kecskeméthy Sámuel 2 ft. Novák Ede 2 ft. Novák Izák 2 ft. Moga József 2 ft. Egy vigénekes 2 ft. 42 krral; fogadják a nemes adakozók szívessegükért nyilvános közönségünket. Maros-Ludas, 1875. ápril. hó 2. Felföldi Ede, főp. Nyárádi Dénes, stiszt.

CSARNOK.

Az orvosok.

(Szemelvény Weber „Demokritos”-ából.)

(Folytatás.)

Hippocrates, Lyelham és Boerhave, a híres orvosok, a legnagyobbat kétkedők, mert nagy orvosok valának s ez utóbbinak kedvező jelmondata volt: „Simplex sigillum veri”, (az igazság pecsétje egyszerű) Ez minden nagy ember jellemzője. Ezen ember Európa orvosa volt s még Chinából is eljutott hozzá a levél íly címmel: „Boerhave orvos urnak Európában” Ő két millió forintot hagyott hátra. Plouquet a több mint hateraz betegség rettenetes csoportját 7 osztályra rendezte; egy hírhedt angol orvos pedig azt ígerte, hogy az egész alapos gyógyszer-is mért egy iven fogja hátrahagyni. S mégis mennyi haszontalan orvosi könyv van! csak hamar innak az orvosok, bár ne gyakorolnának.

Azonban mégis a mérges, kritikus az oka, hogy egy ifjú, minden tekintetben meg-

pázolt Brownistaig kiáltott föl: „Ez száz emberéletbe kerül!” és ezzel praxis birodalmába dobta magát. A ki dr. Faustnak egészen rövid egészségi catechismusát követi az kinevet-heti bátran az orvostan ördögét épen úgy, mint Hansnurst az öreg dr. Faustban ama megtestesült ördögöt; és ama Faust ép oly becsületes volt, mint az öreg doctor, a ki jelmondatát: „a Numine salus” lefordította: „Isten legyen kegyelmes a betegnek!” Az ifjú Stolpieri-féle orvosoknak mindig gondolniok kellene ama csillagszóra ki vizsgálódása közben a gödörbe esett, s jogosan állítható, hogy azon orvosban lehet leginkább bízni, a ki legkevesebbet irogat.

Görögország és Roma sok századon keresztül nem ismertek orvosokat, valamint India sem, mert az emberek Pythagoras módjára éltek. A halottak sérthetlenségét illető előítélet a boncolást csak az állatokon engedte meg s így az alapos tudásnak sokáig ellenállt. Ki ismert azon időben oly egynek, a ki boncolás végett a nem rég eltemetetteket elopták? A szerzetesek sokat tehettek volna, és tettek is, ha be nem tiltották volna el őket az orvoslás mesterségétől, az állatok tartott mérgek miatt; így Luther bizonyára egérkövet kapott volna. Voltak azonban némelyek, kik csupa keresztényi szeretetből, ingyen gyógyítottak és Crocus valamint Diamanus joggal nevezhetők az orvosok vérszentjeinek.

Nevethetünk ugyan azon sok fejedelemtől, grófnól és ur dímák fölött, kik a vidéken még a mult században házi gyógyszerárakat tartottak, hogy a betegeknek segélyre legyenek; lehet, hogy sok kuruzslás is csuszott be a műveltebe, de az erkölcs maga szelid és tisztavolt.

Ki gondol most így a szenvedőkre és betegekre? Az orvosok egykor bevádoltak egy szerzetestől gróftól, hogy az ő dolgukba elegendik — a bíróság azonban így felelt: A gróf ur nem tesz egyebet mint az orvos, mert először is a betegeknek kik hozzáfórnak valóban gyógykezelni, másodszor pedig a fáradság és orvosságért nem kíván egy fillért se.

Nevezetes dolog marad mindig, hogy minden tudósok közt az orvosok azok, kiknek véleményei legkevésbé vágnak össze, és valóban lehetnek esetek, midőn jól talál, ha az útért tapogató orvosnak barátságos megjegyzése: Na! most már pompásan megy, látom, hogy rendelőnyeimtel teljesít — a beteg így válaszol: „Igen! a nyakam megszakadhatott volna tudom, — ott van rendelőny és orvosság az ablak mögött.” Minő eretnecség!

(Folytatás következik.)

KÖZGAZDASÁG.

A kereskedelem a románoknál.

(Egy erdélyi románról P. N.)

A magyar-osztrák monarchia románjainak középosztályát, az intelligentiának nagy részét, a kereskedelem teremtetve meg. Azon időben, midőn Erdély autonóm törvényei csak kiváltságok voltak, a román kereskedelem idegen czég alatt élt. Innen van, hogy p. o. Brassóban csak görög kereskedőkről volt szó, habár ezek közül akárhányan az Olt mellékén születtek, mások Abrudbányra, nagy része Románia és Bulgaria vidékeit vallották hazájuknak; de egyetlen egy sem jött Görögországból. Innen van továbbá az is, hogy Fogaras, N.-Szeben, Déva, Régen, Gy.-Fehérvár, Balázsfalva, S.-Sebes, Kolozsvár s más községek románosságának egy része maig is görögnek nevezetik; vagy e városok egyes utcájára, vagy temploma a görögökének mondatik, dacára annak, hogy görögök e városban nem éltek. Voltak ugyan idegenek Macedoniából, ámde ezek tisztán román ajkúak voltak, a kik Macedoniát épen azért hagyták oda, mert a török zsarnokságot s a görög fanarioták inckelkedését már ki nem állhatták. A görögök egy nagy görög császárság után óhajtozván, nyelvüket a Balkan félsziget összes lakóira ráerőszakolnák, emiatt történik a sok kivándorlás Romániába s a szomszéd országokba.

E jövevények, a romániai bejött románok egy részével képeztek a román kereskedelmi osztályt; a román kereskedelemnek ez adott némi lendületet. A belföldi románok nem sok hajlamot éreztek magokban a kereskedelem iránt, azért egy-egy belföldivel csak elvétve találkoznak a kereskedelmi téren.

1810-ig a románkereskedelem az erdélyi részekben virágzott; ez évben a politikai megszorítások s később 1834-ben a dunai kereskedelmi út derülése után a kereskedelem jelentékenyen hanyatlott, s magát Brassóban koncentrált, itt, híhetileg azért, mert a román Galacz és Braila kikötőhöz legközelebb voltak.

A kereskedelem mindenféle cikkre kiterjedett. A nyers termények s a szomszédos román tartományokból s innen a házból összeszedettek s nagy mennyiségben szállították Bécsbe, Lipésbe stb., a honnan kelmék s más kézi munkák hozattak. A mi 1810-ik éven innen e külföldi helyekről jött, többnyire átvitelre szánt kelmék voltak, az akkori kereskedelmi rendszer meg nem engedvén az idegen

kelmék kibocsátását Ausztria földjén. Ha valaki ily idegen portékát akart behozni, ezt csak engedély és nagy taksák, vámok fizetése mellett tehetette.

A kereskedelem jelenleg is azok kezében van a románoknál, a kik hajdan görög névvel nevezettek; ma már a román nyelvet beszélik (ezt beszélték akkor is) s jobbára románoknak tartatnak. Ha a jövevények mincseinek, ma a románok között egyetlen román kereskedő nincs, mert mint fennebb is említettük, a magyarhoni románosság az ipar és kereskedelem iránt hajlammal nem bír.

(Folyt. köv.)

Kimutatás

a tordai takarékpénztár 1875. márt. havi üzletforgalmáról.

Bevétel:

1875. febr. hórlól készpénz 1747 ft 64 kr, 73 betétekben 6336 ft 61 kr, visszafizetett váltókban 46820 ft — kr, visszafizetett előlegekben 120 ft — kr, kamatokban 1540 ft 50 kr, különféle díjakban 326 ft 95 kr, betéti könyvek díjában 1 ft 90 kr, államilletékben 30 kr, kezelési költségekben 3 ft — kr, visszlezámitolt váltókban 15455 forint — krajczár.

Összesen 72350 ft 90 kr.

Kiadás:

Visszafizetett betétek és tőkésített kamatokért 9605 ft 41 kr, visszafizetett folyó kamatokért 24 ft 84 kr, leszámított váltókért 59355 ft — kr, előlegekért 310 ft — kr, visszlezámitolt váltók kamataiért 243 ft 48 kr, 1873/4-ik évi osztalékban 12 ft — kr, tisztí fizetésekért 242 ft 50 kr, kezelési költségekbe 35 ft 12 kr.

Összesen 69828 ft 33 kr.

Készpénz maradvány márt. 31. 2522 ft 57 kr.

Egész összeg 72350 ft 90.

Torda, márt. 31. 1875.

Kimutatás

a kalotaszegi takarékpénztár 1875. mártius havi üzletforgalmáról.

Bevétel:

Pénztári maradvány febr. hó 26-ról 6431 ft 13 kr, betétekből 1668 ft — kr, leszámítottakból 36245 ft — kr, előlegekből 3235 ft — kr, leszámítottakból 1186 ft 95 kr, előlegek kamataiból 70 ft 20 kr, beírás díjakból 35 ft 10 kr, késedelmi kamatokból 5 ft 27 kr.

Összesen 48,876 ft 65 kr.

Kiadás:

Betétekre 2649 ft 7 kr, betétek kamataira 3 ft 7 kr, leszámítottakokra 39,565 ft — kr, előlegekre 3510 ft — kr, visszafizetett kamatokra 10 ft — kr, költségekre 18 ft 48 kr, napi biztos díjakra 20 ft — kr, tisztí és szolga fizetésekre 341 ft 68 kr, pénztári maradvány mártius hó 31. 2759 ft 35 kr.

Összesen 48876 ft 65 kr.

A kalotaszegi takarékpénztár.

Kimutatás

a bethleni takarékpénztár 1875. márt. havi üzletforgalmáról.

Bevétel:

Febr. 23. pénztármaradvány 1006 ft 31 kr, betétek 9 tétel után 690 ft 28 kr, visszafizetett váltók 28588 ft — kr, kamatok 774 ft 15 kr, díjak 244 ft 85 kr, visszlezám. váltók 7000 ft — kr, vertpénz 68 ft 09 kr, könyvdíjak 60 kr, ért. papír 242 ft 20 kr, megtérített üzl. kölcs. 39 ft — kr.

Összsszen 38653 ft 48 kr.

Kiadás:

Kivett betétek 15 t. u. 1396 ft 88 kr, leszámított váltók 27559 ft — kr, viszlezsz. váltók 7000 ft — kr, viszlezsz. váltók kamata 100 ft 01 kr, üzleti költség 20 ft 95 kr, házbér 54 ft — kr, adó, áll. s bélyegillet. 50 ft 86 kr, napibiztos díj. 4 ft — kr, értk. papír és szelvény 101 ft 43 kr, tisztí fizetések 343 ft 66 kr, márcz. 31. pénztármaradvány 2022 ft 69 kr.

Összesen 58653 ft 48 kr.

Bethlen, márcz. 31. 1875.

Bernády Dániel. Csűrös József.

Bíró Gyula.

Árjegyzék.

— A kolozsvári piac árai április hó 1-ről 1875. (auszt. mérő.) Tisztabuza 3 ft 90 kr, elegybuza 2 ft 75 kr, rozs 2 ft 60 kr, zab 1 ft 40 kr, széna 1 ft 80 kr, egy öl fa 11 ft — kr, fagygyugyertya 34 kr, marhahus 21 kr, konyhaliszt 8 kr, gyöngykása 32 kr, borsó 16 kr, lencse 24 kr, paszuly 20 kr, burgonya 1 ft 56 kr.

— Dees piaci árjegyzéke: március 30 ról, (auszt. mérő közép ár.) Tiszta buza 3 ft 60 kr, elegybuza 3 ft 20 kr, rozs 2 ft 40 kr, zab 1 ft 20 kr, egy mázsa széna 1 ft 40 kr, száma 80 kr, marhahus 15 kr, borsó 20 kr, lencse 24 paszuly 20 kr, burgonya 1 ft 60 kr.

— A besztercei piac árai márcz. 27-dikén 1875. Alsó-Ausztriai mérő. Tisz-

tabuza 3 ft. 50 kr. Rozs 2 forint, 60 kr. Elegybuza 2 ft, 80 kr. Zab 1 forint, 60 kr. Széna 1 ft, 60 kr. Alomszalma — ft 95 kr. Zsupszalma 1 ft 50 kr Egy öl fa 6 ft — kr. Marha hus 14 kr. Konyhaliszt 10 kr. Rizs 16 kr. Gyöngykása 32 kr. Borsó — kr. Lencse — kr. Paszuly 22 kr.

Felölös szerkesztő: Békésy Károly.

A közönség köréből.*)

Nyilatkozat.

A „Kelet” mai számában a „Fröbel intézet” igazg. választmányának f. évi ápril 1-én tartott gyűlésére vonatkozó közlésben a többek közt az állítatik, hogy az általam benyújtott s ezen ülésben tárgyalat lemondás okai egyáltalán nem méltányolhatók.

Mint hogy a közleménynek ezen kifejezése folytán a tényekkel ismeretlen közönség körében reám vonatkozólag könnyen azon vélemény verhetne gyökeret, hogy a bennem helyezett bizalomnak meggondolatlan visszautasítására s elvállalt kötelezettségeimről való könnyelmű megfeldekezés birkó hajlammal; annál fogva egy saját erkölcsi reputációm érdekében, valamint azok iránt bennem élő tisztelet folytán is a kik becses bizalmukkal megtisztelték s legdrágább kincsöket, gyermekeiket, gondviselésre bízták; kötelelességemnek tartom a fent érintett közlés s a városban — sőt a vidéken is — keringő különböző — engem többé kevésbé compromittáló — hírek ellenében a magam részéről a következőket tenni nyilvánosságra.

En lemondásomat azon okból nyújtottam be, mert az intézet t. igazgató választmánya a velem kötött szerződést megszegte, vagy legalább is megszegni megkísérelte akkor, a midőn elhatározta, hogy az intézetben levő elemi iskolát más egyén igazgatása alá helyezi.

Ugyanis a velem kötött szerződés világos értelmé szerint én az intézet nem egyes osztályainak, hanem az egész intézetnek igazgatójává választattam meg. Ez nem is lehetett másként, mert az alapszabályok, valamint az intézeti szabályzat értelmében az intézet mindenik osztályában, tehát az elemi oktatást nyújtó osztályokban is, Fröbel Frigyes nevelési elvein alapuló eljárást kell vala alkalmazni, minél fogva ezen elveknek az egyes osztályokban fokozatos és összhangoztos alkalmazása csak az esetben valósítható, ha valamenynyi osztályban egy igazgató s olyan igazgató intézi az eljárást, a ki a kitűzött elvekről hevül. De különben is könnyű belátni, hogy ugyanazon (nem is valami nagyszerű) intézetben két igazgatóra nincs szükség.

Még is a t. igazg. választmány egy — betegségem ideje alatt — tartott gyűlésében, elnök Szász Domokos ur előterjesztése folytán, tudtom és megkerédezesem nélkül elhatározta, hogy még egy igazgatót választassz — az alapszabályok, az intézeti szabályzat s a velem kötött szerződés ellenére — B. S. ur személyében nyom- ban meg is választá. Megemlítve még azt hogy a velem kötött szerződés 5-ik pontja értelmében az intézeti személyzet bármely tagjának beállítását megelőzőleg az én véleményem meghallgatandó — kérdem az elfogulatlanul ítélő t. közönséget: vajlon nem volt-e alapos okom ilyen eljárás után a lemondásra? vajlon érezhetek-e ily bánásmód után kedvet a további működéshez?

Hogy miként vélekedtek a közlelebről érdekeltek közül is sokan ezen kérdésben, kitűnik abból, hogy B. S. ur — a megválasztott igazgató — értesülvén a dolgok állásáról — azt tette, a mit hasonló körülmények közt minden önzertes pályatársam tett volna, t. i. nem fogadta el a megválasztást.

Egyelőre ennyit tartottam szükségesnek elmondani lemondásom kérdésében. Egyébként én is bizalommal nézek a modus expediendi megállapítása végett kiküldött bizottság munkálkodása elé s tölem telhetőleg készséggel nyujtok kezét az intézetre nézve már már végzetessé váló bajok elenyésztesítésére.

Kolozsvárt, 1875 évi apr. 3-án.

Szabó Endre,

a „Fröbel-intézet” igazgatója.

* E közérdekű felszólalásoknak szánt rovat alatti közleményekért csupán a sajtóhatóság irányában valjal felelősséget vállal a szerk.

Jelzalog-kölcsönöket

a birodalom bármely részében, telekkönyvezett földbirtokra 1000 frttól a legmagasabb összegig a legelőnyösebb módozatmellett törlesztésre gyorsan eszközöl. 5000 forintot fejlül kölcsönöknél feltűnő előnyt nyujt.

A hat. eng. általános

Ipar- és kereskedelmi ügynöki iroda

Kolozsvárt, Ová, bástya utca 6 szám. (Értekezhetni posta után, vagy személyesen naponta d. u. 1-től 4-ig.)

